

VÝKONNOSTNÉ PARAMETRE HUCULSKÝCH KONÍ

THE EFFICIENCY PARAMETERS OF HUCUL BREED

¹Halo, M. - ¹Mlyneková, E. - ¹Hollý, A. - ²Kovalčík, E. - ²Horný, M.

¹ Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

² Národný žrebčín Topoľčianky

In the last time we recorded the increase of breed and interest on traditional horse. These breeds which have been raised, acclimated and they are the component of the Slovak genofond. These breeds are called as gene reserves in horse rearing. The Hucul population is small. The aim of work was to evaluated raise and efficiency of mainly gene reserve lines of Hucul breed in National stud farm of Topoľčianky. The details for analysis of Hucul breed we were found from stud recording, pedigree and efficiency parameters. We target the evaluated the efficiency parameters of 5 lines – Hroby, Goral, Gurgul, Oušor and Prislop. Globally we evaluated 17 individuums from this breed. We found that, at basic of type and sexual look the stallion Oušor III-35 and Hroby XII-10 and lines Hroby and Goral were the best. Great parameters in the body lines and fundament achieved Oušor III-35 and Goral XVII-7. The best line was Goral. The line Goral was founded as a best in a total unison. In an evaluation of practice, mechanics of movement, marathón and handiness achieve the best evaluation lines Hroby and Goral. The differences between these lines were insignificant.

Key words: hucul, efficiency parameters, exterier

Úvod

V poslednom období zaznamenávame nárast chovu a zvýšený záujem o tradičné plemená koní, ktoré sa u nás chovali, aklimatizovali sa, zúčastnili sa výstavby iných plemien koní a tvoria súčasť vzácneho genofondu Slovenskej republiky. Tieto plemená sú všeobecne označované ako génové rezervy v chove koní. Hucul patrí medzi málopočetné plemená koní, avšak jeho chov je rozšírený v Rumunsku, Poľsku, Česku, Maďarsku, Rakúsku, Bulharsku, Bielorusku na Ukrajine a samozrejme aj na Slovensku. Ťažiskom záchranu a rozvoja chovu huculského koňa na Slovensku je Národný žrebčín Topoľčianky. Tu je jeho chov organizovaný od roku 1921 a tu bola založená aj nová línia huculského koňa Gurgul. Národný žrebčín Topoľčianky zabezpečuje génovú rezervu chovu huculského koňa a je uznanou chovateľskou organizáciou poverenou viesť plemennú knihu tohto plemena na území Slovenskej republiky. V Národnom žrebčine sa hucul chová v 4 klasických líniách Goral, Gurgul, Hroby, Oušor a pre rozšírenie krvnej základne bola importovaná piata línia rumunského pôvodu Prislop. Záujem o chov huculských koní rastie, zlepšuje sa rodokmeňová hodnota jedincov a to cieľenou plemenitbou. Prísny výberom, testáciou prostredníctvom skúšok výkonnosti, chovateľskými a športovými prezentáciami sa aj huculský kôň v zemskom chove stane rovnocenným partnerom tradičných plemien Európskej únie.

Cieľ

Cieľom práce bolo zhodnotiť typovú a výkonnostnú úroveň hlavných línií génovej rezervy plemena hucul chovanej v Národnom žrebčine Topoľčianky.

Materiál a metodika

Hucul je typickým predstaviteľom horských plemien koní na Slovensku. Jeho domovinou je Huculsko. Patrí medzi málopočetné plemená a je najvýznamnejším predstaviteľom malého horského koňa.

Podklady k analýze plemena hucul sme získali z plemenárskych záznamov, z rodokmeňov a skúšok výkonnosti. Zamerali sme sa na hodnotenie výkonnostných skúšok 5 líní Hroby, Goral, Gurgul, Oušor a Prislop. Celkovo sme zhodnotili 17 jedincov tohto plemena, ktoré robili výkonnostné skúšky za obdobie rokov 2003-2007.

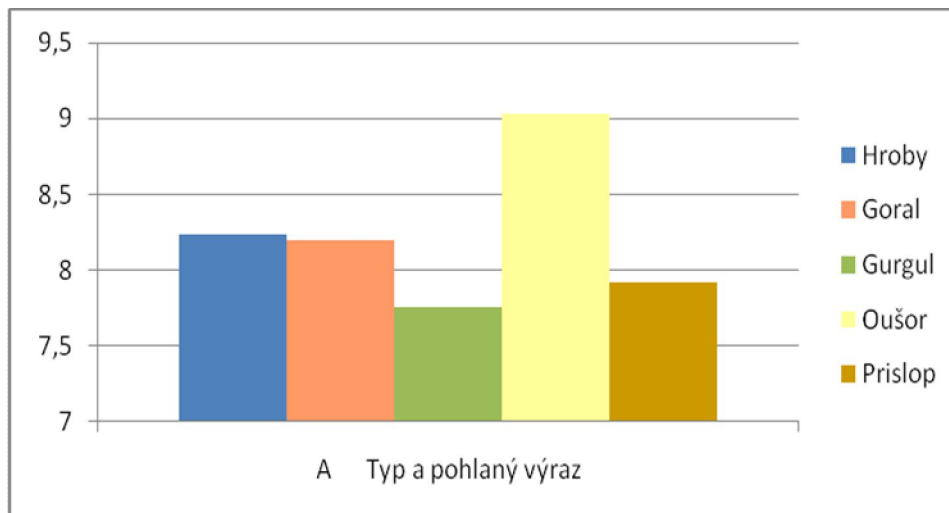
V rámci skúšok výkonnosti sme sledovali typ a pohlavný výraz, telesné línie, fundament, celkový súlad, výcvik, prijazdenosť, mechaniku pohybu, maratón a ovládateľnosť. Výkonnostné skúšky sa hodnotia desaťbodovým systémom. Na základe dosiahnutého počtu bodov sa zaraďujú hodnotené jedince do týchto výsledných tried: SE 9,1 -10; E 8,1 - 9,0; I. trieda 7,1 – 8,0; II. trieda 6,1 – 7,0; III. trieda 5,1 – 6,0.

Výsledky a diskusia

V grafe č. 1 uvádzame výsledky skúšok výkonnosti za typ a pohlavný výraz u líní Hroby (10 žrebcov), Goral (4 žrebce), Gurgul (1 žrebec), Oušor (1 žrebec) a Prislop (1 žrebec). *Mlynek, Halo (1999)* uvádzajú, že huculský kôň je jediné autochtónne plemeno na Slovensku. Zaoberajú sa problematikou chovu líní huculských koní a uvádzajú, že v 90-tych rokoch sa chovali štyri línie huculských koní a to Goral, Gurgul, Hroby a Oušor. Autori neuvádzajú líniu Prislop, ktorá bola importovaná do Národného žrebčína Topoľčianky neskôr. Takéto triedenie jedincov bude aj v nasledujúcich grafoch.

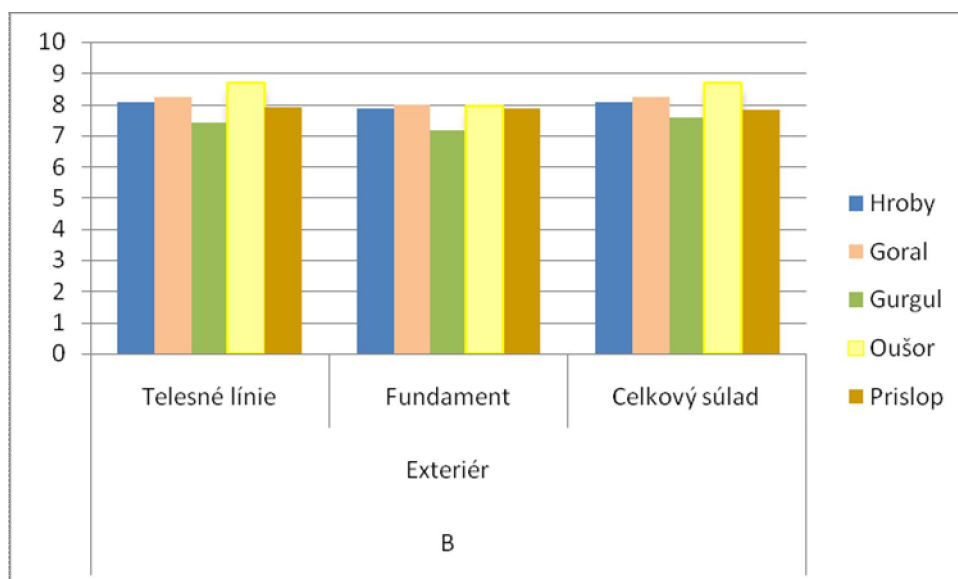
Na základe bodového zhodnotenia typu a pohlavného výrazu sme zistili, že najvyššie bodové hodnotenie za tento ukazovateľ dosiahol žrebec Oušor III-35 (9,03 b.). Druhým najlepším hodnotením žrebcom bol Hroby XII-10 (8,83 b.), a tretím najlepším hodnotením žrebcom v tomto ukazovateli bol Hroby XII-9 (8,53 b.). Za najlepšie hodnotenú líniu s početnosťou viac ako 2 žrebce bola vyhodnotená línia Hroby s priemernou hodnotou 8,24 bodu a línia Goral s priemernou hodnotou 8,20 bodu. Z uvedeného vidieť, že rozdiel medzi týmito líniami bol minimálny teda išlo o rozdiel 0,04 bodu. Z tohto pohľadu môžeme konštatovať, že všetky sledované línie sú v type a pohlavnom výraze pomerne vyrovnané.

Graf č. 1

V grafe č. 2 sú uvedené hodnoty za exteriér a to telesné línie, fundament a celkový súlad.

Graf č.2

Najlepšie parametre telesných línií sme zaznamenali u Oušora III-35 (8,67 b.), druhým najlepším hodnoteným žrebcom bol Goral XVII-7 (8,60 b.) a ďalším bol Goral XVII-1 (8,56 b.). Ako najlepšia línia bola vyhodnotená v tomto znaku línia Goral s priemernou hodnotou 8,24 bodu, a druhou bola línia Hroby s priemernou hodnotou 8,05 bodu. V hodnotení za fundament sme zistili, že najvyššie bodové hodnotenie dosiahol žrebec Goral XVII-1 (8,30 b.) a taktiež najlepšie hodnotenie v tomto znaku dosiahla línia Goral (7,98 b.). Táto línia mala najlepšie hodnotenie za celkový súlad (8,25 b.), a línia Hroby dosiahla priemerné hodnotenie 8,07 bodu. V tomto parametre dosiahol najlepšie ohodnotenie žrebec Oušor III-35 (8,67 b.).

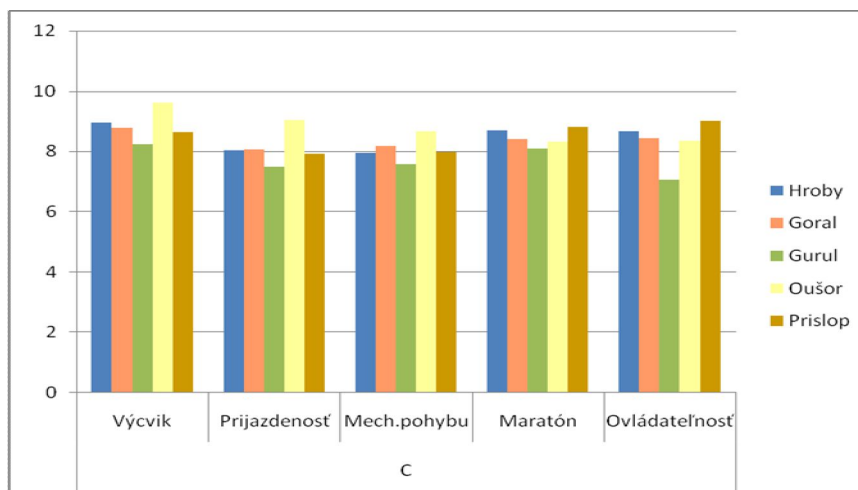
Veľmi podstatným z hľadiska pracovnej využiteľnosti koní je hodnotenie výcviku, prijazdenosti, mechaniky pohybu, maratónu a ovládateľnosti. Z tohoto pohľadu sa k uvedeným parametrom prikladá veľká váha. Ako najlepšiu sme vyhodnotili líniu Hroby v ukazovateli výcvik s bodovou hodnotou 8,97. V prijazdenosti dosiahla najlepšie hodnotenie línia Goral s priemernou hodnotou 8,06 b.. Rozdiel medzi týmito líniami bol nepatrný (0,02 bodu). V ukazovateli mechanika pohybu dosiahla lepšie bodové hodnotenie línia Goral (8,18 b.) a v ukazovateli maratón a ovládateľnosť lepšie bodové hodnotenie línia Hroby (8,69 b., 8,68 b.). Žrebec Oušor III-35 dosiahol ako jediniec najlepšie hodnotenie v kategórii C.

Halo, Monsbergerová et al. 2004 uvádzajú, že je podstatné a jedno z najdôležitejších hodnotení športovej výkonnosti koní v Slovenskej republike. Z toho dôvodu prikladáme aj my týmto známkam veľkú významnosť.

Kovalčík, E. 2002 zdôrazňuje, že v rámci výkonnostných skúšok je veľmi dôležité vyhodnotiť najlepších pepinierov sledovaných kmeňov podľa výslednej známky potomstva vo výkonnostných skúškach.

Medvecký, D., Halo, M. 1997 uvádzajú, že výkonnostné skúšky poskytujú chovateľovi objektívne podklady o úžitkových vlastnostiach koní. Preto sú ukazovatele výkonnosti jedným z hlavných selekčných kritérií.

Graf č.3

Z celkového hodnotenia jednotlivých žrebcov piatich línii boli v Elite zaradené všetky sledované jedince okrem Gorala XVII-8 a Gurgula VIII-12, ktorí boli zaradení do I. triedy. Z uvedeného vyplýva, že chov huculských koní v Národnom žrebčine Topoľčianky je na veľmi dobrej úrovni.

Záver

Podklady pre analýzu huculských koní sme získali z plemenárskych záznamov, rodokmeňov a skúšok výkonnosti, ktoré boli vykonávané v Národnom žrebčine Topoľčianky. Cieľom tohto príspevku bolo zhodnotiť výkonnosť hlavných línii génovej rezervy plemena hucul.

Z dosiahnutých výsledkov môžeme urobiť nasledovný záver:

1. Na základe bodového hodnotenia typu a pohlavného výrazu bol najlepšie zaradený žrebec Oušor III-35 a Hroby XII-10. Za najlepšiu hodnotenú líniu s početnosťou viac ako dva žrebce bola vyhodnotená línia Hroby S priemernou hodnotou 8,24 bodu a línia Goral s priemernou hodnotou 8,20 bodu.
2. Najlepšie parametre telesných línii sme zaznamenali u Oušora III-35 (8,67 b.) a druhým najlepšie hodnoteným žrebcom bol Goral XVII-7 (8,60 b.). Ako najlepšia bola vyhodnotená línia Goral s priemernou hodnotou 8,24 bodu a Hroby s priemernou hodnotou 8,05 bodu. Za fundament dosiahol najlepšie hodnotenie žrebec Goral XVII-1 (8,30 b.). Za celkový súlad dosiahla najlepšie hodnotenie línia Goral 8,25 bodu. V tomto parametri dosiahol najlepšie hodnotenie žrebec Oušor III-35 (8,67 b.).
3. V hodnotení výcviku, prijazdenosti, mechaniky pohybu, maratónu a ovládateľnosti dosiahli najlepšie hodnotenie línie Hroby a Goral. Rozdiely medzi týmito líniami boli nepatrné.

Použitá literatúra

1. Halo, M. - Monsbergerová, L. - Grác, J. - Polyaková, L. 2004: Analyse criteria of 4-6 yearly young sport horses in Slovak republic during the period 1995-2002. In: Book of abstracts „Farm animal breeding under EU conditions“, Nitra, 2004, s.83.
2. Kovalčík, E. 2002: Biologické a výkonnostné vlastností koní plemena Furioso, In: Autoreferát doktorandskej dizertačnej práce, Nitra: SPU, 14 s.
3. Medvecký, D. - Halo, M. 1997: Slovenský športový pony. Vydavateľstvo:NOI Bratislava, 24 s., ISBN 80-85330-31-8.
4. Mlynek, J. - Halo, M. 1999, Chov koní. Vydavateľstvo:Slovenský chov, 21 s., ISBN 80-968175-4-X.